

รายงานผลการถอดบทเรียนเกษตรกรต้นแบบ
ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)
อำเภอ นาคู จังหวัด กาฬสินธุ์
ข้อมูล ณ วันที่ ๒๖ เดือน มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๘

ส่วนที่ ๑ ข้อมูลเกษตรกรต้นแบบ

๑. ชื่อ-สกุล นายสุรศักดิ์ สีลา
๒. เลขประจำตัวประชาชน
๓. ที่อยู่ปัจจุบันที่ติดต่อได้ ๘๘ หมู่ ๑ บ้านจาน ตำบลโนนนาจาน อำเภอนาคู จังหวัดกาฬสินธุ์
โทรศัพท์ ๐๘๓- ๓๕๖ ๔๕๕๕ Facebook สุรศักดิ์ สีลา Line สวนสุขใจนายสุรศักดิ์
ปีเกิด พ.ศ. ๒๕๐๘
๔. สถานภาพ ☐ โสด ☒ สมรส ☐ หย่าร้าง
๕. ระดับการศึกษา ปวช.
สถาบันการศึกษา โรงเรียนนาคูพัฒนา “กรป. กลางอุบลมภ์”
คณะ/สาขาวิชา คอมพิวเตอร์
๖. อาชีพปัจจุบัน
☒ ๖.๑ ประกอบอาชีพการเกษตรเพียงอย่างเดียว
☐ ๖.๒ ประกอบอาชีพการเกษตร และประกอบอาชีพอย่างอื่นนอกเหนือจากเกษตร

๗. รายได้จากการประกอบอาชีพการเกษตร ๓๐๐,๐๐๐ บาท/ปี
๘. เป็นเกษตรกรต้นแบบ ศพก. หลัก เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๕๘

ส่วนที่ ๒ ข้อมูลเกี่ยวกับศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)

๑. สินค้าหลัก ข้าวและพืชผักปลอดภัย
๒. แปลงเรียนรู้ มีจำนวน ๗ แปลงเรียนรู้ ประกอบด้วย
 - ๒.๑ การปลูกพืชผักปลอดภัย
 - ๒.๒ การเลี้ยงปลาชีว
 - ๒.๓ การปลูกองุ่น
 - ๒.๔ การทำปุ๋ยหมักแบบไม่กลับกอง
 - ๒.๕ การปลูกกล้วยสายพันธุ์หายาก
 - ๒.๖ การเลี้ยงจิ้งหรีด
 - ๒.๗ การเลี้ยงแพะแดง
๓. ฐานเรียนรู้ จำนวน ๗ ฐานเรียนรู้ ประกอบด้วย
 - ๓.๑ การปลูกพืชผักปลอดภัย
 - ๓.๒ การเลี้ยงปลาชีว
 - ๓.๓ การปลูกองุ่น
 - ๓.๔ การทำปุ๋ยหมักแบบไม่กลับกอง
 - ๓.๕ การปลูกกล้วยสายพันธุ์หายาก
 - ๓.๖ การเลี้ยงจิ้งหรีด
 - ๓.๗ การเลี้ยงแพะแดง

๔. หลักสูตรการเรียนรู้ จำนวน ๑๖ หลักสูตร ประกอบด้วย

๔.๑ หลักสูตรหลัก จำนวน ๗ หลักสูตร ประกอบด้วย

- ๔.๑.๑ การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตข้าวแบบประณีต (SRI)
- ๔.๑.๒ การสำรวจระบบนิเวศในนาข้าว
- ๔.๑.๓ โรค แมลงศัตรูพืช แมลงศัตรูธรรมชาติ
- ๔.๑.๔ การผลิตสารชีวภัณฑ์กำจัดศัตรูพืช
- ๔.๑.๕ การจัดการศัตรูพืชแบบผสมผสาน (IPM)
- ๔.๑.๖ การทำปุ๋ยหมักจากวัสดุธรรมชาติ
- ๔.๑.๗ การตรวจวิเคราะห์ดินและการทำปุ๋ยสั่งตัด

๔.๒ หลักสูตรบังคับ จำนวน ๒ หลักสูตร ประกอบด้วย

- ๔.๒.๑ ศาสตร์พระราชา “หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง”
- ๔.๒.๒ การทำไร่นาสวนผสม

๔.๓ หลักสูตรเสริม จำนวน ๗ หลักสูตร ประกอบด้วย

- ๔.๓.๑ การปลูกผักปลอดภัย
- ๔.๓.๒ การปลูกกล้วยหอมทอง
- ๔.๓.๓ การปลูกองุ่น
- ๔.๓.๔ การเลี้ยงปลาซีว
- ๔.๓.๕ การเลี้ยงกิ้งฟอย
- ๔.๓.๖ อบรมพัฒนาเกษตรกรผู้นำ
- ๔.๓.๗ การผลิตน้ำยาล้างจานสูตรมะนาว

๔.๔ หลักสูตรที่มีความโดดเด่นของ ศพก. (ให้ระบุมาจำนวน ๑ หลักสูตร พร้อมระบุวัตถุประสงค์ เนื้อหา และรูปแบบการถ่ายทอดความรู้)

หลักสูตร "ปลูกผักปลอดภัย...อาชีพเสริมเพิ่มรายได้"

วัตถุประสงค์ของหลักสูตร

๑. เพื่อสร้างองค์ความรู้: ให้เกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจในหลักการและวิธีการปลูกผักปลอดภัยปลอดภัย สารพิษอย่างครบวงจร
๒. เพื่อส่งเสริมอาชีพ: สนับสนุนให้เกษตรกรนำความรู้ไปต่อยอดเป็นอาชีพเสริม สามารถสร้างรายได้ที่มั่นคง และยั่งยืน
๓. เพื่อสร้างรายได้ที่ดี: มุ่งเน้นการเพิ่มมูลค่าของผลผลิต และการสร้างช่องทางการตลาดในชุมชนเพื่อให้ได้ผลตอบแทนที่คุ้มค่า
๔. เพื่อส่งเสริมสุขภาพชุมชน: ผลิตผักปลอดภัยเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคในท้องถิ่น ทำให้คนในชุมชนมีสุขภาพที่ดีขึ้น

เนื้อหาหลักสูตร

ส่วนที่ ๑: การเตรียมความพร้อมสู่การเป็นเกษตรกรยุคใหม่

บทที่ ๑: ทำไมต้องปลูกผักปลอดภัย?

- ความสำคัญของการบริโภคผักปลอดภัยและผลกระทบต่อสุขภาพ
- โอกาสทางธุรกิจและการสร้างรายได้จากผักปลอดภัย

บทที่ ๒: การวางแผนธุรกิจขนาดเล็กในชุมชน

- การวิเคราะห์ตลาดและความต้องการของคนในชุมชน
- การคำนวณต้นทุน - กำไร และการตั้งราคาขายที่เหมาะสม
- การสร้างแบรนด์ผักปลอดภัยของเราเอง

ส่วนที่ ๒: ลงมือปฏิบัติจริง...ปลูกผักแบบมืออาชีพ

บทที่ ๓: การเลือกชนิดผักและการวางแผนการเพาะปลูก

- การเลือกผักที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่และสภาพอากาศของแต่ละท้องถิ่น
- การวางแผนการปลูกผักแบบหมุนเวียนเพื่อสร้างรายได้ตลอดทั้งปี

บทที่ ๔: การเตรียมดินและวัสดุปลูกอย่างถูกวิธี

- การผสมดินปลูกสำหรับผักแต่ละชนิด
- การทำปุ๋ยหมักชีวภาพและน้ำหมักชีวภาพใช้เอง

บทที่ ๕: การดูแลและจัดการแปลงผัก

- เทคนิคการเพาะกล้า การย้ายปลูก และการบำรุงรักษา
- การจัดการศัตรูพืชและโรคพืชแบบอินทรีย์

บทที่ ๖: การเก็บเกี่ยวและการจัดการผลผลิต

- ช่วงเวลาที่เหมาะสมในการเก็บเกี่ยวเพื่อให้ได้ผักที่สดใหม่
- วิธีการบรรจุหีบห่อและการถนอมผักให้คงความสด

รูปแบบการถ่ายทอดความรู้

ทฤษฎี (๓๐%): บรรยายให้ความรู้ความเข้าใจในหลักการต่างๆ

ปฏิบัติ (๗๐%): เน้นการลงมือปฏิบัติจริงตั้งแต่การเตรียมดิน การเพาะปลูก ไปจนถึงการเก็บเกี่ยว

กรณีศึกษา: นำเสนอตัวอย่างจากผู้ประสบความสำเร็จในการปลูกผักปลอดภัยเป็นอาชีพเสริม

กิจกรรมกลุ่ม: ให้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ซึ่งกันและกัน

การศึกษาดูงาน: พาทัศนศึกษาแปลงผักที่ประสบความสำเร็จในท้องถิ่น

๕. การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนปฏิบัติการบูรณาการของคณะกรรมการขับเคลื่อนงานด้านการเกษตรระดับจังหวัด (การเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนฯ อย่างไรบ้าง ให้อธิบายวิธีการ และแนวทางในการเข้าร่วมจัดทำแผนอย่างละเอียด)

การมีส่วนร่วมของประธาน ศพก. ในการจัดทำแผนฯ มีรายละเอียดดังนี้

๕.๑ การเตรียมข้อมูลและประเด็นสำคัญจากระดับอำเภอ

ประธาน ศพก. จะเริ่มจากการรวบรวมข้อมูลและประเด็นสำคัญในพื้นที่อำเภอ โดยมีวิธีการและแนวทางดังนี้

๕.๑.๑ รวบรวมข้อมูลจากเครือข่าย: ประธาน ศพก. จะประชุมร่วมกับคณะกรรมการ ศพก. และเครือข่ายเกษตรกรในอำเภอ เช่น เกษตรกรปราดเปรื่อง (Smart Farmer), เกษตรกรรุ่นใหม่ (Young Smart Farmer), กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร หรือวิสาหกิจชุมชน เพื่อรับฟังปัญหา ความต้องการ และข้อเสนอแนะที่แท้จริง

๕.๑.๒ สรุปปัญหาและความต้องการ: จัดทำรายงานสรุปประเด็นปัญหาที่พบในพื้นที่ เช่น ปัญหาด้านการผลิต (ต้นทุนสูง, ผลผลิตต่ำ), ปัญหาด้านการตลาด (ราคาตกต่ำ, ขาดช่องทางการจำหน่าย), ปัญหาด้านน้ำ หรือปัญหาด้านเทคโนโลยีการเกษตร

๕.๑.๓ จัดทำข้อเสนอโครงการ: แปลงปัญหาและความต้องการที่ได้เป็นข้อเสนอโครงการหรือกิจกรรมที่ต้องการให้จังหวัดสนับสนุน เพื่อนำเสนอต่อคณะกรรมการในระดับจังหวัด

๕.๒ การเข้าร่วมประชุมคณะกรรมการขับเคลื่อนงานด้านการเกษตรระดับจังหวัด

ประธาน ศพก. จะเข้าร่วมการประชุมคณะกรรมการขับเคลื่อนงานด้านการเกษตรระดับจังหวัดในฐานะผู้แทนจากอำเภอ เพื่อทำหน้าที่ดังนี้

๕.๒.๑ นำเสนอข้อมูลและสถานการณ์จริงในพื้นที่: อธิบายสถานการณ์การผลิตและปัญหาที่เกิดขึ้นจริงในระดับชุมชน โดยใช้ข้อมูลที่ได้จากการรวบรวม เพื่อให้คณะกรรมการจังหวัดเข้าใจบริบทของพื้นที่อย่างถ่องแท้

๕.๒.๒ เป็นกระบอกเสียงแทนเกษตรกร: สะท้อนความต้องการของเกษตรกรในพื้นที่อย่างชัดเจน เช่น ความต้องการอบรมหลักสูตรเฉพาะด้าน, การขอรับการสนับสนุนเครื่องจักรกลทางการเกษตร หรือการขอการสนับสนุนแหล่งน้ำ

๕.๒.๓ ร่วมพิจารณาแผนและงบประมาณ: เข้าร่วมพิจารณาข้อเสนอโครงการจากอำเภอต่างๆ เพื่อจัดลำดับความสำคัญและจัดสรรงบประมาณให้สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์ของจังหวัดและตอบสนองความต้องการของเกษตรกรอย่างครอบคลุม

๕.๓ การติดตามผลและสื่อสารข้อมูลกลับสู่ชุมชน

เมื่อการจัดทำแผนฯ เสร็จสิ้น ประธาน ศพก. จะมีบทบาทในการติดตามผลและสื่อสารข้อมูลให้เกษตรกรในพื้นที่ได้รับทราบ

๕.๔ แจกผลการพิจารณา: นำผลการพิจารณาแผนและโครงการที่ได้รับการอนุมัติจากคณะกรรมการจังหวัดมาแจ้งให้เกษตรกรและเครือข่ายในอำเภอได้รับทราบ

๕.๕ กำกับดูแลการดำเนินงาน: ร่วมกับเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในการกำกับดูแลและติดตามการดำเนินงานตามโครงการที่ได้รับการอนุมัติ เพื่อให้มั่นใจว่าโครงการสามารถแก้ปัญหาและตอบสนองความต้องการของเกษตรกรได้อย่างแท้จริง

๕.๖ เป็นผู้ประสานงาน: ทำหน้าที่เป็นตัวกลางในการประสานงานระหว่างเกษตรกรในพื้นที่กับหน่วยงานระดับจังหวัด เพื่อแก้ไขปัญหาที่อาจเกิดขึ้นระหว่างการทำงานตามแผนปฏิบัติการ

๖. การจัดทำแผนปฏิบัติการบูรณาการการขับเคลื่อนการดำเนินงาน ศพก. (แผนราย ศพก.) (มีการจัดทำแผนฯ อย่างเป็นระบบ ใครบ้างเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผน และให้แบบแผนฯ)

แผนปฏิบัติการบูรณาการการขับเคลื่อนการดำเนินงาน ศพก. (ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร) เป็นเครื่องมือสำคัญในการวางแผนและกิจกรรมเพื่อพัฒนาเกษตรกรและยกระดับการผลิตในพื้นที่ แผนฯ นี้จะช่วยให้การทำงานของ ศพก. มีทิศทางที่ชัดเจนและสามารถตอบสนองความต้องการของเกษตรกรได้อย่างตรงจุด

ขั้นตอนการจัดทำแผนปฏิบัติการบูรณาการ

การจัดทำแผนฯ นี้จะไม่ได้ทำโดยฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง แต่จะเป็นกระบวนการที่ต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายฝ่าย เพื่อให้ได้แผนที่ครอบคลุมและใช้ประโยชน์ได้จริง โดยทั่วไปแล้วจะมีขั้นตอนหลัก ๆ ดังนี้

๖.๑ การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน

๖.๑.๑ รวบรวมข้อมูลสถานการณ์ปัจจุบัน: ศึกษาข้อมูลการผลิตของเกษตรกรในพื้นที่ เช่น พืชหลัก สัตว์หลัก และความต้องการพัฒนาของเกษตรกร

๖.๑.๒ สำรวจปัญหาและความต้องการ: จัดเวทีพูดคุยหรือประชุมร่วมกับกลุ่มเกษตรกร เพื่อรับฟังปัญหา อุปสรรค และความต้องการในการพัฒนาอาชีพ

๖.๒ การกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมาย

๖.๒.๑ ร่วมกำหนดทิศทาง: เมื่อได้ข้อมูลแล้ว จะนำมาใช้ร่วมกันกำหนดวิสัยทัศน์ (Vision) ว่าอยากให้ ศพก. เป็นอย่างไรในอนาคต กำหนดพันธกิจ (Mission) หรือภารกิจหลักที่ต้องทำ และตั้งเป้าหมาย (Goal) ที่เป็นรูปธรรมและวัดผลได้

๖.๓ การวางแผนกิจกรรมและงบประมาณ

๖.๓.๑ จัดทำโครงการ/กิจกรรม: กำหนดโครงการและกิจกรรมที่สอดคล้องกับเป้าหมายที่ตั้งไว้ เช่น การจัดอบรมให้ความรู้ การศึกษาดูงาน การจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

๖.๓.๒ จัดสรรงบประมาณ: วางแผนงบประมาณที่จำเป็นสำหรับแต่ละกิจกรรม โดยอาจมาจาก งบประมาณของภาครัฐ การสนับสนุนจากหน่วยงานอื่น หรือเงินสมทบจากสมาชิก

๖.๔ การจัดทำแผนปฏิบัติการ (Action Plan)

๖.๔.๑ กำหนดรายละเอียด: จัดทำแผนการดำเนินงานที่มีรายละเอียดชัดเจน เช่น กิจกรรมที่ทำ ใครรับผิดชอบ งบประมาณที่ใช้ และระยะเวลาที่ดำเนินการ

๖.๔.๒ จัดทำปฏิทินปฏิบัติงาน: จัดทำปฏิทินที่แสดงกิจกรรมตลอดทั้งปี เพื่อให้เห็นภาพรวมและสามารถติดตามผลได้ง่าย

ผู้มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนฯ

เพื่อให้แผนฯ มีประสิทธิภาพสูงสุด ผู้มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนฯ จะประกอบด้วยหลายฝ่าย ได้แก่

๑. ประธาน ศพก. และคณะกรรมการ ศพก.: เป็นหัวหน้าและแกนหลักในการขับเคลื่อนและกำหนดทิศทางการทำงานของ ศพก.

๒. เกษตรกรในพื้นที่: เป็นผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญที่สุด ทั้งในเรื่องของปัญหา ความต้องการ และความรู้ในท้องถิ่น

๓. เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่: เป็นที่ปรึกษาและผู้ให้ข้อมูลทางวิชาการ รวมถึงช่วยประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๔. ประชาชนเกษตรกร: เป็นผู้ที่มีความรู้และประสบการณ์ในท้องถิ่น สามารถให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ต่อเกษตรกรได้

๕. หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง: เช่น หน่วยงานภาครัฐในพื้นที่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือภาคเอกชนที่เข้ามาสนับสนุน

(แนบ) แผนปฏิบัติการบูรณาการการขับเคลื่อนการดำเนินงาน ศพก.

ชื่อแผนฯ โครงการจัดตั้ง "ศูนย์ข้าวอำเภอนาคู"

๑. หลักการและเหตุผล

เกษตรกรผู้ปลูกข้าวในอำเภอนาคูจำนวนมากต้องพึ่งพาพ่อค้าคนกลางในการรับซื้อผลผลิต ทำให้ขาดอำนาจในการต่อรองราคา และต้องขายข้าวในราคาที่ค่อนข้างต่ำ แม้ว่าคุณภาพของข้าวจะดีเพียงใดก็ตาม เพื่อแก้ไขปัญหา จึงมีความจำเป็นต้องจัดตั้ง "ศูนย์ข้าวอำเภอนาคู" ขึ้น เพื่อเป็นแหล่งรวบรวมผลผลิตข้าวจากเกษตรกรในพื้นที่ เป็นกลไกในการรวมกลุ่มเพื่อสร้างอำนาจต่อรอง และบริหารจัดการการตลาดร่วมกัน ซึ่งจะช่วยให้เกษตรกรสามารถขายข้าวได้ในราคาที่สูงขึ้นและมีรายได้ที่มั่นคงขึ้น

๒. วิสัยทัศน์ (Vision)

"ศูนย์ข้าวอำเภอนาคูเป็นศูนย์กลางการผลิตและการตลาดข้าวคุณภาพ ที่สร้างรายได้ที่มั่นคงและยั่งยืนให้กับเกษตรกรในพื้นที่"

๓. พันธกิจ (Mission)

- ๓.๑ รวบรวมผลผลิตข้าวคุณภาพจากเกษตรกรในอำเภอนาคูอย่างเป็นระบบ
- ๓.๒ เป็นตัวแทนของเกษตรกรในการเจรจาต่อรองราคากับผู้ประกอบการและโรงสีจากหลากหลายที่
- ๓.๓ ส่งเสริมความรู้ด้านการผลิตและพัฒนาคุณภาพข้าวให้ได้มาตรฐาน
- ๓.๔ บริหารจัดการผลผลิตเพื่อลดช่องทางการค้าจากพ่อค้าคนกลาง

๔. วัตถุประสงค์โครงการ

- ๔.๑ เพื่อจัดตั้งศูนย์รวบรวมข้าวและเป็นแหล่งพักข้าวที่ได้มาตรฐาน
- ๔.๒ เพื่อเพิ่มอำนาจการต่อรองราคาข้าวให้กับเกษตรกร
- ๔.๓ เพื่อให้เกษตรกรสามารถขายข้าวได้ในราคาที่เป็นธรรมและสูงกว่าราคาตลาดท้องถิ่น
- ๔.๔ เพื่อลดบทบาทของพ่อค้าคนกลาง และสร้างความเข้มแข็งให้แก่เกษตรกรในชุมชน

๕. แผนการดำเนินงานหลัก

ช่วงที่ ๑: การเตรียมการและการสร้างเครือข่าย (๑ - ๓ เดือน)

๕.๑ สร้างทีมงาน: จัดตั้งคณะกรรมการบริหารศูนย์ข้าวอำเภอ ซึ่งประกอบด้วยตัวแทนเกษตรกรที่เข้มแข็งและผู้นำชุมชน

๕.๒ สำรวจข้อมูล: รวบรวมข้อมูลพื้นที่เพาะปลูก จำนวนเกษตรกรสมาชิก และปริมาณผลผลิตข้าวโดยประมาณ

๕.๓ สร้างข้อตกลง: จัดทำข้อตกลงและระเบียบการดำเนินงานร่วมกันระหว่างสมาชิก

๕.๔ ประสานงาน: ติดต่อประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานเกษตรอำเภอ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อขอรับการสนับสนุน

ช่วงที่ ๒: การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและการบริหารจัดการ (๓ - ๖ เดือน)

๕.๕ จัดหาสถานที่: จัดตั้งศูนย์รวบรวมและพักข้าว (อาจใช้สถานที่ของชุมชนหรือจัดหาพื้นที่ใหม่)

๕.๖ จัดหาอุปกรณ์: จัดซื้ออุปกรณ์ที่จำเป็น เช่น เครื่องชั่งน้ำหนัก เครื่องวัดความชื้น และอุปกรณ์เก็บรักษาข้าว

๕.๗ กำหนดมาตรฐาน: ร่วมกับสมาชิกกำหนดมาตรฐานคุณภาพของข้าว (เช่น ความชื้น ความสะอาด) เพื่อให้สามารถขายได้ในราคาสูง

ช่วงที่ ๓: การดำเนินงานและการตลาด (๖ เดือน เป็นต้นไป)

๕.๘ รับซื้อและรวบรวม: รับซื้อข้าวเปลือกจากสมาชิกตามมาตรฐานที่กำหนด โดยอาจมีการวางแผนการรับซื้อล่วงหน้า

๕.๙ เจริญการค้า: ประสานงานและเจรจาต่อรองราคากับผู้ประกอบการ โรงสี และผู้ซื้อรายใหญ่จากหลากหลายที่

๕.๑๐ สร้างช่องทางการตลาด: พัฒนาช่องทางการจำหน่ายอื่น ๆ เช่น การบรรจุถุงจำหน่ายเอง หรือการส่งตรงถึงผู้บริโภค

๕.๑๑ การบริหารจัดการเงินทุน: จัดทำระบบบัญชีที่โปร่งใสและตรวจสอบได้ เพื่อให้สมาชิกทุกคนสามารถรับรู้การดำเนินงานของศูนย์ฯ

๖. ตัวชี้วัดความสำเร็จ (KPI)

๖.๑ ด้านการเงิน: ราคาขายข้าวของเกษตรกรเพิ่มขึ้นอย่างน้อย ๕-๑๐% เมื่อเทียบกับราคาพ่อค้าคนกลาง

๖.๒ ด้านการดำเนินงาน: ปริมาณข้าวที่รวบรวมได้เพิ่มขึ้นทุกปี

๖.๓ ด้านสังคม: จำนวนสมาชิกเพิ่มขึ้น และเกษตรกรมีความพึงพอใจในการดำเนินงานของศูนย์ฯ

ส่วนที่ ๓ ข้อมูลด้านการเกษตรและการทำงานเป็นเกษตรกรต้นแบบศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)

๑. ผลสำเร็จในกิจกรรมทางการเกษตรของเกษตรกรต้นแบบที่มีการนำวิชาการ เทคโนโลยีการเกษตร มาปรับใช้ใน ศพก. จนเกิดผลสำเร็จในการทำเกษตร พร้อมเป็นแบบอย่างให้เกษตรกรในพื้นที่

๑.๑ แร่งบันดาลใจและจุดเริ่มต้น

๑.๑.๑ อะไรคือแรงบันดาลใจในการเริ่มต้นการปรับเปลี่ยนการทำเกษตรแบบเดิม ๆ สู่การทำเกษตรแบบใช้หลักวิชาการหรือเทคโนโลยีในกิจกรรมการเกษตรของท่าน

สิ่งที่กระตุ้นและเป็นแรงบันดาลใจสำคัญที่ทำให้ตัดสินใจเปลี่ยนแปลงจากการเกษตรแบบดั้งเดิมมาใช้หลักวิชาการหรือเทคโนโลยีนั้น สรุปเป็น ๓ ประเด็นหลักได้แก่

๑) ปัญหาและข้อจำกัดจากการเกษตรแบบเดิม

เป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญที่สุด เพราะเมื่อการทำเกษตรแบบดั้งเดิมไม่สามารถตอบโจทย์ในเรื่องรายได้และความยั่งยืน เกิดเป็นแรงผลักดันให้ต้องหาทางแก้ไข ซึ่งได้เผชิญกับปัญหาเหล่านี้ด้วยตนเอง

(๑) ผลผลิตไม่แน่นอนและต้นทุนสูง: การพึ่งพาสภาพดินฟ้าอากาศและใช้สารเคมีในปริมาณมาก ทำให้ต้นทุนสูง แต่ผลผลิตที่ได้กลับไม่สม่ำเสมอ หากเกิดภัยแล้งหรือน้ำท่วม ก็ขาดทุนทันที

(๒) ปัญหาสุขภาพและสิ่งแวดล้อม: การใช้สารเคมีอย่างต่อเนื่องส่งผลกระทบต่อสุขภาพของเกษตรกรเองและคนในครอบครัว รวมถึงทำให้ดินเสื่อมโทรมและเกิดมลภาวะในแหล่งน้ำ

(๓) การขาดอำนาจต่อรองด้านราคา: การผลิตแบบรายย่อยทำให้ไม่มีพลังในการต่อรองราคาผลผลิตกับพ่อค้าคนกลาง ทำให้ต้องจำใจขายในราคาที่ต่ำกว่าความเป็นจริง

๒) โอกาสจากการเรียนรู้และการเปิดรับสิ่งใหม่

เมื่อมีปัญหา ก็ต้องมองหาโอกาสเพื่อแก้ไข จากการเป็นประธาน ศพก. ก็ได้รับแรงบันดาลใจจากการเข้าร่วมกิจกรรมหรือการศึกษาดูงานต่าง ๆ

(๑) การศึกษาดูงานจากแหล่งเรียนรู้อื่น ๆ: การได้เห็นตัวอย่างความสำเร็จจากเกษตรกรรายอื่นที่นำเทคโนโลยีหรือหลักวิชาการมาใช้ เช่น ระบบน้ำหยด การใช้โดรนเพื่อพ่นปุ๋ย หรือการทำเกษตรอินทรีย์ ทำให้เห็นภาพชัดเจนว่า "มีทางออก" และสามารถทำได้จริง

(๒) การเข้าร่วมโครงการจากภาครัฐ: การได้รับความรู้และคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร หรือการเข้าร่วมอบรมในโครงการของหน่วยงานภายใต้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ทำให้มีความเข้าใจในหลักการและวิธีการที่ถูกต้องมากขึ้น

(๓) ความต้องการพัฒนาตนเองและชุมชน: จากการเป็นประธาน ศพก.หลัก ทำให้มีแนวคิดอยากเป็นผู้นำ เป็นแบบอย่างที่ดีให้กับเพื่อนเกษตรกรในชุมชน เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตและรายได้ของคนในพื้นที่ไปพร้อม ๆ กัน

๓) เป้าหมายที่ต้องการสร้างความเปลี่ยนแปลง

แรงบันดาลใจที่แข็งแกร่งที่สุดคือการมีเป้าหมายที่ชัดเจน ไม่ใช่แค่เพื่อตนเอง แต่เพื่อส่วนรวมด้วย

(๑) ต้องการเพิ่มผลผลิตและลดต้นทุนอย่างยั่งยืน: การใช้เทคโนโลยีช่วยให้สามารถควบคุมปัจจัยต่าง ๆ ได้ดีขึ้น ทำให้ผลผลิตเพิ่มขึ้นและต้นทุนลดลงในระยะยาว

(๒) ต้องการเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้: มีเป้าหมายที่จะเปลี่ยนแปลงไร่นาของตนเองให้เป็น "ศูนย์เรียนรู้" ที่เพื่อนเกษตรกรคนอื่นสามารถเข้ามาศึกษาดูงานและแลกเปลี่ยนความรู้ได้จริง

(๓) ต้องการสร้างชุมชนที่เข้มแข็ง: เป้าหมายสูงสุดคือการสร้างความมั่นคงทางอาชีพและรายได้ให้กับคนในชุมชน เพื่อให้ทุกคนมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น และสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างแท้จริง

๑.๑.๒ ปัญหาหรือความท้าทายอะไรที่ผลักดันให้เกิดการทำการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการและการนำเทคโนโลยีนวัตกรรมมาใช้

ตามข้อ ๑.๑.๑ ๑) ปัญหาและข้อจำกัดจากการเกษตรแบบเดิม

๑.๒ รายละเอียดของการทำการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการและนวัตกรรมหรือเทคโนโลยีที่นำมาใช้ในแปลงเรียนรู้ ฐานเรียนรู้

๑.๒.๑ การทำการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการและนวัตกรรมหรือเทคโนโลยีการเกษตรใดที่ได้นำมาปรับใช้ในกิจกรรมการเกษตร (เช่น การลดการเกิดปัญหาเรื่องดิน น้ำ อากาศ ในพื้นที่ การลดต้นทุนการผลิต การลดการระบาดของศัตรูพืช การเพิ่มผลผลิต การเพิ่มมูลค่าผลผลิต ได้มีการนำนวัตกรรม และเทคโนโลยีมาปรับใช้อย่างไรบ้าง)

ในการทำการเกษตรที่ผสมผสานหลักวิชาการและเทคโนโลยีเข้าด้วยกัน เกษตรกรสามารถจัดการปัญหาและเพิ่มประสิทธิภาพในด้านต่าง ๆ ได้อย่างเป็นระบบและยั่งยืน ดังนี้

การจัดการดิน น้ำ และอากาศ

ดิน: การปรับปรุงบำรุงดินด้วย ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยพืชสด และ การไถกลบตอซังข้าว เป็นการใชหลักวิชาการและภูมิปัญญาดั้งเดิมในการเพิ่มอินทรีย์วัตถุในดิน ทำให้ดินมีความอุดมสมบูรณ์และโครงสร้างดีขึ้น ซึ่งจะช่วยลดการใช้ปุ๋ยเคมีในระยะยาว

น้ำ: การใช้ ระบบน้ำแบบสปริงเกอร์ ในการปลูกพืช เช่น ฝรั่งและผักต่าง ๆ ช่วยให้น้ำได้อย่างสม่ำเสมอทั่วถึง ทำให้พืชได้รับน้ำอย่างเพียงพอและประหยัดน้ำได้มากกว่าการรดน้ำแบบเดิม นอกจากนี้ยังช่วยลดการชะล้างหน้าดินอีกด้วย

อากาศ: การ งดเผาวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร เป็นวิธีการที่ช่วยลดการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์และมลพิษทางอากาศ โดยเฉพาะ ฝุ่นละออง PM๒.๕ ซึ่งเป็นอันตรายต่อสุขภาพ ถือเป็นการทำการเกษตรที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและชุมชน

การลดต้นทุน เพิ่มผลผลิต และลดศัตรูพืช

ลดต้นทุน: มีการนำ เทคโนโลยีเกษตรแม่นยำ (Precision Agriculture) มาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลดินและพืช ทำให้สามารถใส่ปุ๋ยในปริมาณที่เหมาะสมกับความต้องการของพืชแต่ละจุด ช่วยลดการสิ้นเปลืองทรัพยากร

เพิ่มผลผลิต: การปลูก ข้าวต้นเดี่ยว เป็นการใช้หลักการทางวิชาการที่ช่วยให้ต้นข้าวแต่ละต้นได้รับแสงแดดและธาตุอาหารอย่างเต็มที่ ทำให้ได้ผลผลิตต่อพื้นที่สูงขึ้น นอกจากนี้ยังมีการนำ **โดรนเกษตร** มาใช้เพื่อพ่นปุ๋ยหรือสารชีวภัณฑ์ ทำให้ทำงานได้อย่างรวดเร็วและทั่วถึง

ลดศัตรูพืช: มีการใช้ สารชีวภัณฑ์ เช่น เชื้อราไตรโคเดอร์มาหรือแบคทีเรียที่มีประโยชน์ในการควบคุมโรคและแมลงศัตรูพืชแทนการใช้สารเคมีอันตราย ซึ่งไม่เพียงแต่ช่วยลดต้นทุนแต่ยังปลอดภัยต่อผู้บริโภคและสิ่งแวดล้อม

การเพิ่มมูลค่าผลผลิต: การผลิต ข้าวอินทรีย์ ที่ได้มาตรฐาน เป็นการนำเอาหลักการเกษตรอินทรีย์มาใช้ ซึ่งเป็นการเพิ่มมูลค่าให้กับผลผลิต ทำให้สามารถขายได้ในราคาที่สูงขึ้น เนื่องจากผู้บริโภคให้ความสำคัญกับสินค้าที่ปลอดภัยและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมมากขึ้น

๒.๒.๒ อธิบายขั้นตอนการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีหรือนวัตกรรมทางการเกษตรของท่าน

การปลูกข้าวต้นเดี่ยวแบบอินทรีย์: เป็นวิธีการในการเพิ่มผลผลิตและลดต้นทุนในระยะยาว โดยอาศัยการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการเกษตรในขั้นตอนต่างๆ ดังนี้

ขั้นตอนที่ ๑: การเตรียมดิน

หลักการ: การปรับปรุงบำรุงดินโดยไม่ใช้สารเคมี

เทคโนโลยี/นวัตกรรมที่นำมาใช้:

ปุ๋ยพืชสด: ใช้พืชตระกูลถั่ว เช่น ปอเทืองมาปลูกเพื่อเพิ่มธาตุไนโตรเจนและปรับปรุงโครงสร้างของดิน

ปุ๋ยหมัก: การผลิตปุ๋ยหมักจากเศษวัสดุทางการเกษตรในพื้นที่ เป็นการเพิ่มอินทรีย์วัตถุและจุลินทรีย์ที่มีประโยชน์ต่อดิน

ไกลบตอซัง: ใช้รถไถในการไกลบตอซังข้าวหลังจากเก็บเกี่ยวเพื่อเพิ่มอินทรีย์วัตถุในดิน และป้องกันการเผาที่ก่อให้เกิดมลพิษทางอากาศ (PM๒.๕)

ขั้นตอนที่ ๒: การเตรียมเมล็ดพันธุ์และการเพาะกล้า

หลักการ: การคัดเลือกเมล็ดพันธุ์ที่ดีและได้มาตรฐาน

เทคโนโลยี/นวัตกรรมที่นำมาใช้:

เครื่องคัดแยกเมล็ดพันธุ์: ใช้เครื่องจักรในการคัดแยกเมล็ดพันธุ์ที่สมบูรณ์และมีคุณภาพออกจากเมล็ดพันธุ์ที่ไม่สมบูรณ์

เทคโนโลยีชีวภาพ: ใช้สารชีวภัณฑ์ เช่น จุลินทรีย์ที่มีประโยชน์ เพื่อเคลือบเมล็ดพันธุ์ก่อนเพาะปลูกเพื่อป้องกันโรคและศัตรูพืช

ขั้นตอนที่ ๓: การปลูกข้าวต้นเดี่ยว

หลักการ: การเว้นระยะห่างระหว่างต้นข้าวอย่างเหมาะสมเพื่อให้ข้าวได้รับแสงแดดและธาตุอาหารอย่างเต็มที่

เทคโนโลยี/นวัตกรรมที่นำมาใช้:

ใช้เครื่องมือตีเส้นตารางนา (Roller Planting Marker) ช่วยให้การปลูกเป็นแถวและเว้นระยะห่างที่เหมาะสม ทำให้รากข้าวแผ่ขยายได้ดี, ได้รับแสงแดดทั่วถึง, และมีการแตกกอได้เต็มที่ ส่งผลให้ได้รวงข้าวที่สมบูรณ์และเพิ่มผลผลิตต่อพื้นที่

ขั้นตอนที่ ๔: การดูแลและจัดการพื้นที่เพาะปลูก

หลักการ: การควบคุมวัชพืชและศัตรูพืชโดยไม่ใช้สารเคมี

เทคโนโลยี/นวัตกรรมที่นำมาใช้:

ใช้แผนแดง: ในการป้องกันวัชพืชในนาข้าวโดยไม่ต้องใช้สารเคมี ซึ่งช่วยลดต้นทุนและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

สารชีวภัณฑ์: ใช้จุลินทรีย์ที่มีประโยชน์ (เช่น เชื้อราไตรโคเดอร์มา) หรือสารสกัดจากพืชในการป้องกันและควบคุมศัตรูพืช

ขั้นตอนที่ ๕: การเก็บเกี่ยวและเพิ่มมูลค่า

หลักการ: การเพิ่มมูลค่าให้กับผลผลิตด้วยการรับรองมาตรฐาน

เทคโนโลยี/นวัตกรรมที่นำมาใช้:

เครื่องตรวจสอบความชื้นในเมล็ดข้าว: ใช้เครื่องมือวัดความชื้นของเมล็ดข้าวที่เก็บเกี่ยว เพื่อให้ได้ข้าวที่มีคุณภาพและเหมาะสมกับการแปรรูป

ใช้รถเกี่ยวนาข้าว: ช่วยลดต้นทุนค่าแรงงาน, ประหยัดเวลา และลดความสูญเสียของเมล็ดข้าวที่อาจเกิดขึ้นในขั้นตอนการเก็บเกี่ยว

๒.๒.๓ อธิบายขั้นตอนการทำการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการ เช่น การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน การปรับเปลี่ยนพันธุ์พืชที่ทนต่อสภาพภูมิอากาศ ด้านทานต่อโรคแมลง เป็นต้น (ให้อธิบายขั้นตอน วิธีการอย่างละเอียด)

๑) การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดินอย่างละเอียด

การใส่ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน (Soil Test-Based Fertilization) เป็นวิธีที่แม่นยำที่สุดเพื่อให้พืชได้รับธาตุอาหารที่จำเป็นอย่างเหมาะสม ช่วยให้ประหยัดค่าใช้จ่ายและลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมได้ดีกว่าการใส่ปุ๋ยแบบคาดเดา

ขั้นตอนที่ ๑: การเก็บตัวอย่างดินเพื่อส่งวิเคราะห์

(๑) กำหนดพื้นที่: แบ่งพื้นที่แปลงเพาะปลูกออกเป็นโซนย่อยๆ หากพื้นที่ไม่สม่ำเสมอ หรือเคยมีการใช้ปุ๋ยต่างกันมาก่อน

(๒) เครื่องมือ: ใช้พลั่วหรือช้อนปลูกที่สะอาด (ไม่เคยใช้กับปุ๋ยหรือสารเคมี) เตรียมถุงพลาสติกที่มีป้ายกำกับ

(๓) วิธีการสุ่มเก็บ:

- เก็บดินจากหลายๆ จุด (อย่างน้อย ๑๕-๒๐ จุด) ทัวทั้งแปลงแบบสุ่ม หรือแบบซิกแซก (zigzag) เพื่อให้ได้ตัวแทนของพื้นที่ที่ดีที่สุด
- ความลึก: สำหรับพืชทั่วไป ควรเก็บดินที่ความลึก ๐-๓๐ เซนติเมตร โดยตัดหน้าดินที่มีเศษหญ้าหรือใบไม้ออกก่อน
- การผสม: นำดินที่เก็บมาทั้งหมดมาใส่ในภาชนะสะอาด ผสมคลุกเคล้าให้เข้ากัน จากนั้นตักดินตัวอย่างมาประมาณ ๕๐๐ กรัม ใส่ถุงและติดป้ายกำกับให้ชัดเจน

(๔) ส่งวิเคราะห์: นำตัวอย่างดินส่งไปยังห้องปฏิบัติการของกรมพัฒนาที่ดิน หรือหน่วยงานที่เชื่อถือได้ พร้อมระบุชนิดพืชที่ต้องการปลูก เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญแนะนำสูตรปุ๋ยที่เหมาะสม

ขั้นตอนที่ ๒: การตีความผลวิเคราะห์ดินและคำแนะนำปุ๋ย

หลังจากได้รับรายงานผลวิเคราะห์ดิน (Soil Analysis Report) แล้ว ให้พิจารณาข้อมูลสำคัญดังต่อไปนี้:

(๑) ค่าความเป็นกรด-ด่าง (pH):

- ค่าที่เหมาะสม: สำหรับพืชส่วนใหญ่คือ ๕.๕ - ๖.๕

- ถ้าค่า pH ต่ำ (ดินเปรี้ยว): อาจต้องใช้ ปูนโดโลไมท์ หรือ ปูนขาว เพื่อปรับสภาพดิน (ปรึกษาผู้เชี่ยวชาญเรื่องปริมาณที่ต้องใช้)
- ถ้าค่า pH สูง (ดินด่าง): อาจต้องใช้ ปุ๋ยอินทรีย์ หรือ กรดฮิวมิก เพื่อลดความเป็นด่าง

(๒) ปริมาณธาตุอาหารหลัก (N-P-K): รายงานจะระบุปริมาณไนโตรเจน (N), ฟอสฟอรัส (P), และ โพแทสเซียม (K) ที่มีอยู่ในดินเป็นหน่วยส่วนในล้านส่วน (ppm) หรือเป็นมิลลิกรัมต่อกิโลกรัม (mg/kg)

- N (ไนโตรเจน): ช่วยเรื่องการเจริญเติบโตของใบและลำต้น
- P (ฟอสฟอรัส): ช่วยเรื่องราก การออกดอก และการติดผล
- K (โพแทสเซียม): ช่วยเรื่องความแข็งแรงของต้น, การสร้างผลผลิต, และความทนทานต่อโรค

(๓) ธาตุอาหารรองและธาตุอาหารเสริม: เช่น แคลเซียม (Ca), แมกนีเซียม (Mg), กำมะถัน (S) รวมถึงธาตุเหล็ก (Fe), สังกะสี (Zn) เป็นต้น หากขาดธาตุใดๆ ก็จะมีการแนะนำให้ใช้ปุ๋ยเฉพาะทางเพื่อเติมเต็มส่วนที่ขาดไป

ขั้นตอนที่ ๓: การคำนวณและเลือกสูตรปุ๋ยที่เหมาะสม

จากผลวิเคราะห์ดินและคำแนะนำที่ได้มา เราจะสามารถเลือกสูตรปุ๋ยเคมี (เช่น ๑๕-๑๕-๑๕ หรือ ๔๖-๐-๐) หรือปุ๋ยอินทรีย์เพื่อผสมหรือใช้เดี่ยวๆ เพื่อให้พืชได้รับสารอาหารครบตามที่ดินขาด

ตัวอย่าง:

- หากผลวิเคราะห์ระบุว่าดินมีฟอสฟอรัส (P) และโพแทสเซียม (K) สูง แต่ไนโตรเจน (N) ต่ำมาก คำแนะนำอาจให้ใช้ปุ๋ยที่มีสัดส่วน N สูง เช่น ปุ๋ยยูเรีย (๔๖-๐-๐) ร่วมกับปุ๋ยอินทรีย์
- หากดินขาดทุกธาตุ คำแนะนำอาจให้ใช้ ปุ๋ยสูตรเสมอ (เช่น ๑๕-๑๕-๑๕) ในระยะแรกของการเจริญเติบโต

๒) การปรับเปลี่ยนพันธุ์พืชที่ทนต่อสภาพภูมิอากาศและต้านทานโรคแมลง

การเลือกใช้พันธุ์พืชที่เหมาะสมเป็นรากฐานสำคัญของการทำเกษตรยุคใหม่ เพื่อลดความเสี่ยงจากสภาพอากาศที่เปลี่ยนแปลงและลดการใช้สารเคมี

(๑) พันธุ์พืชที่ทนต่อสภาพภูมิอากาศ (Climate-Resilient Varieties)

การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศทำให้เกิดความแปรปรวน เช่น ภัยแล้ง น้ำท่วม หรืออุณหภูมิที่สูงขึ้น เกษตรกรจึงควรพิจารณาพันธุ์พืชที่มีคุณสมบัติดังนี้:

- ทนแล้ง (Drought Tolerant): พันธุ์พืชที่สามารถอยู่รอดหรือให้ผลผลิตได้ดีแม้ในสภาพที่มีน้ำน้อย เช่น ข้าวไร่พันธุ์พื้นเมืองบางชนิด หรือข้าวโพดที่พัฒนาสายพันธุ์มาเพื่อต้านทานแล้ง
- ทนน้ำท่วม (Flood Tolerant): พันธุ์พืชที่ทนต่อการขังของน้ำในระยะเวลาหนึ่งได้ดี เช่น ข้าวพันธุ์ที่มีลักษณะกึ่งต้นสูง หรือพืชผักบางชนิดที่ปรับตัวได้
- ทนร้อน (Heat Tolerant): พันธุ์พืชที่สามารถให้ผลผลิตได้ดีในสภาพอากาศที่ร้อนจัดโดยไม่ชะงักงัน

(๒) พันธุ์พืชที่ต้านทานโรคและแมลง (Disease and Pest Resistant Varieties)

การเลือกพันธุ์ที่ต้านทานโรคและแมลงได้ตั้งแต่ต้นจะช่วยลดความจำเป็นในการใช้ยาฆ่าแมลงหรือสารเคมีต่างๆ ทำให้ประหยัดค่าใช้จ่ายและผลผลิตปลอดภัยขึ้น

- ต้านทานโรค: เลือกพันธุ์ที่ได้รับการปรับปรุงและรับรองว่ามีความต้านทานต่อโรคที่พบบ่อยในพื้นที่ เช่น ข้าวพันธุ์ที่มีความต้านทานต่อโรคไหม้หรือโรคขอบใบแห้ง หรือมะเขือเทศที่ต้านทานโรคเหี่ยว

- ด้านทานแมลง: พันธุ์พืชบางชนิดมีกลไกธรรมชาติที่ทำให้แมลงศัตรูพืชไม่สามารถเข้าทำลายได้ง่าย เช่น มีขนบนใบที่ทำให้แมลงวางไข่ไม่ได้ หรือสร้างสารที่แมลงไม่ชอบ

๒. ผลสำเร็จและประโยชน์ที่ได้รับต่อการทำอาชีพการเกษตร: ผลลัพธ์ที่ได้รับจากการนำนวัตกรรม/เทคโนโลยีมาปรับใช้ในกิจกรรมการเกษตรคืออะไร เช่น ต้นทุน รายได้ ผลผลิต (ใส่รายละเอียดข้อมูลเชิงตัวเลขเพิ่มเติมเพื่อการเปรียบเทียบเชิงประจักษ์ และให้ระบุสินค้าเกษตรที่ทำการผลิตใน ศพก.ของท่าน)

๒.๑ สินค้าเกษตรที่มีการดำเนินกิจกรรมใน ศพก. มีดังนี้

๑) สินค้าเกษตร ด้านพืช ที่มีการผลิตใน ศพก. มีทั้งหมด ๖ ชนิด ประกอบด้วย

๑.๑) ข้าวอินทรีย์	พื้นที่ปลูกจำนวน	๑๕ ไร่
๑.๒) ผักสวนครัว	พื้นที่ปลูกจำนวน	๑.๕ ไร่
๑.๓) ฝรั่ง	พื้นที่ปลูกจำนวน	๑ ไร่
๑.๔) ไม้	พื้นที่ปลูกจำนวน	๑ ไร่
๑.๕) มะม่วง	พื้นที่ปลูกจำนวน	๑ ไร่
๑.๖) กล้ายหอมทอง	พื้นที่ปลูกจำนวน	๐.๕ ไร่

๒) สินค้าเกษตร ด้านประมง ที่มีการผลิตใน ศพก. มีทั้งหมด ๓ ชนิด ประกอบด้วย

๒.๑) ปลาน้ำจืด	จำนวน	๓ บ่อ
๒.๒) ปลาตุ๊กในบ่อพลาสติก	จำนวน	๑,๐๐๐ ตัว (๑ บ่อ)
๒.๓) ปลาชีวในบ่อพลาสติก	จำนวน	๑๐๐ ตัว (๑ บ่อ)

๓) สินค้าเกษตร ด้านปศุสัตว์ ที่มีการผลิตใน ศพก. มีทั้งหมด ๒ ชนิด ประกอบด้วย

๓.๑) ไก่พื้นบ้าน	จำนวน	๑๐๐ (ตัว)
๓.๒) จิ้งหรีด	จำนวน	๒ (คอก)

๔) สินค้าเกษตร ด้านอื่น ๆ ที่มีการผลิตใน ศพก. มีทั้งหมด ๕ ชนิด ประกอบด้วย

๔.๑) มะนาว	จำนวน	๑๐ ต้น
๔.๒) มะละกอ	จำนวน	๕ ต้น
๔.๓) องุ่น	จำนวน	๘ ต้น
๔.๔) ผักหวานป่า	จำนวน	๒๐ ต้น
๔.๕) มะพร้าวน้ำหอม	จำนวน	๔ ต้น

๒.๒ ต้นทุนการผลิตสินค้าเกษตรใน ศพก.มีดังนี้ (ในระบุด้านทุนการผลิตสินค้าเกษตรหลัก)

๑) สินค้า ข้าวอินทรีย์ มีต้นทุนการผลิต ดังนี้

๑.๑) เตรียมดิน	เป็นเงิน	๗๐๐	บาท/ไร่
๑.๒) พันธุ์ข้าว	เป็นเงิน	๕๐๐	บาท/ไร่
๑.๓) สารปรับปรุงบำรุงดิน	เป็นเงิน	๑,๐๐๐	บาท/ไร่
๑.๔) แรงงาน	เป็นเงิน	๘๐๐	บาท/ไร่
๑.๕) เก็บเกี่ยว	เป็นเงิน	๘๐๐	บาท/ไร่
รวมต้นทุนการผลิต	๓,๘๐๐	บาท/ไร่	
รายได้	๘,๑๖๐	บาท/ไร่	

๒) สินค้า ผักปลอดภัย มีต้นทุนการผลิต ดังนี้

๒.๑) เตรียมดิน	เป็นเงิน	๗๐๐	บาท/ไร่/รอบ
๒.๒) พันธุ์ผัก	เป็นเงิน	๔,๐๐๐	บาท/ไร่/รอบ
๒.๓) สารปรับปรุงบำรุงดิน	เป็นเงิน	๕๐๐	บาท/ไร่/รอบ
๒.๔) แรงงาน	เป็นเงิน	๑,๐๐๐	บาท/ไร่/รอบ
๒.๕) เชื้อเพลิง	เป็นเงิน	๑๐๐	บาท/ไร่/รอบ
รวมต้นทุนการผลิต	๖,๓๐๐	บาท/ไร่/รอบ	
รายได้	๒๐,๐๐๐	บาท/ไร่/รอบ	

๒.๓ รายได้ของเกษตรกรต้นแบบ มีดังนี้

๑) รายได้รายวัน (ได้รายวันจากการจำหน่ายสินค้าเกษตรที่มีการให้ผลผลิตได้ทุกวันของท่าน)

ได้จากอะไรบ้าง ระบุ ผักสวนครัว

เฉลี่ยรายได้วันละ ๕๐๐ บาท/วัน

๒) รายได้รายสัปดาห์ (ได้รายสัปดาห์จากการจำหน่ายสินค้าเกษตรที่มีการให้ผลผลิตได้ทุกสัปดาห์ของท่าน)

ได้จากอะไรบ้าง ระบุ ไข่พื้นบ้าน, จิ้งหรีด, ปลาตุ๊ก

เฉลี่ยรายได้สัปดาห์ละ ๑,๐๐๐ บาท/สัปดาห์

๓) รายได้รายเดือน (ได้รายเดือนจากการจำหน่ายสินค้าเกษตรที่มีการให้ผลผลิตได้ทุกเดือนของท่าน)

ได้จากอะไรบ้าง ระบุ ฝรั่ง, กล้วยหอม, มะนาว, หน่อไม้, ปลาตุ๊ก

เฉลี่ยรายได้เดือนละ ๓,๐๐๐ บาท/เดือน

๔) รายได้รายปี (ได้รายปีจากการจำหน่ายสินค้าเกษตรที่มีการให้ผลผลิตได้ทุกปีของท่าน)

ได้จากอะไรบ้าง ระบุ ข้าวอินทรีย์ ปลาน้ำจืด มะม่วง

เฉลี่ยรายได้ปีละ ๑๒๐,๐๐๐ บาท/ปี

๒.๔ ประโยชน์ที่ได้รับ (ประโยชน์ที่เกิดกับตนเอง เกษตรกรรายอื่น และประโยชน์ที่เกิดกับชุมชนมีอะไรบ้าง)

๒.๔.๑ ประโยชน์ที่เกิดกับตนเอง การดำรงตำแหน่งประธานศูนย์เรียนรู้ฯ ไม่เพียงแต่เป็นการทำงานเพื่อส่วนรวมเท่านั้น แต่ยังช่วยพัฒนาตนเองในมิติต่างๆ ดังนี้

๑) พัฒนาทักษะและความรู้: ได้รับโอกาสในการเรียนรู้เทคโนโลยีการเกษตรใหม่ ๆ, องค์ความรู้ด้านการจัดการดินและน้ำ, การใช้ปุ๋ยอย่างมีประสิทธิภาพ และการคัดเลือกพันธุ์พืชที่เหมาะสมอยู่เสมอ ทำให้คุณเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการเกษตรที่ทันสมัย

๒) สร้างเครือข่ายและความสัมพันธ์: ได้พบปะและทำงานร่วมกับเจ้าหน้าที่จากภาครัฐ (เช่น กรมส่งเสริมการเกษตร, กรมพัฒนาที่ดิน), นักวิชาการ, และผู้นำชุมชนอื่น ๆ ซึ่งเป็นโอกาสที่ดีในการแลกเปลี่ยนความรู้และสร้างความร่วมมือ

๓) สร้างความภาคภูมิใจและความเป็นผู้นำ: การเป็นผู้นำที่สามารถถ่ายทอดความรู้และช่วยแก้ไขปัญหาให้กับเพื่อนเกษตรกรได้ จะสร้างความภูมิใจในตนเองและเป็นที่ยอมรับในชุมชน

๔) เพิ่มผลผลิตและรายได้ในฟาร์มของตนเอง: จากการนำความรู้และเทคโนโลยีใหม่ ๆ ที่ได้มาปรับใช้ในแปลงของตนเอง ทำให้ผลผลิตดีขึ้น ต้นทุนต่ำลง และเพิ่มรายได้ให้ครอบครัวอย่างยั่งยืน

๒.๔.๒ ประโยชน์ที่เกิดกับเกษตรกรรายอื่น ๆ

ในฐานะประธานศูนย์เรียนรู้ฯ มีบทบาทสำคัญในการเป็นที่ปรึกษาและผู้ให้ความช่วยเหลือแก่เกษตรกรในพื้นที่ ดังนี้

๑) เป็นแหล่งความรู้และแหล่งอ้างอิง: ศูนย์เรียนรู้ฯ แห่งนี้ จะเป็นเหมือน "ห้องเรียน" สำหรับเกษตรกรรายอื่น ๆ ที่ต้องการเรียนรู้เทคนิคการเกษตรใหม่ ๆ หรือหาคำตอบเมื่อเจอปัญหา เช่น ปัญหาโรคพืชหรือแมลงระบาด

๒) ส่งเสริมการเกษตรแบบยั่งยืน: สามารถถ่ายทอดแนวคิดเรื่องการลดต้นทุน, การลดใช้สารเคมี, และการหันมาใช้ปุ๋ยอินทรีย์มากขึ้น ซึ่งช่วยให้เกษตรกรลดค่าใช้จ่ายและทำให้ผลผลิตปลอดภัยต่อผู้บริโภค

๓) สร้างโอกาสทางเศรษฐกิจร่วมกัน: เมื่อเกษตรกรในชุมชนมีความรู้และผลิตสินค้าที่มีคุณภาพได้มาตรฐานเดียวกัน สามารถช่วยรวมกลุ่มเพื่อเพิ่มอำนาจในการต่อรองราคาผลผลิต หรือสร้างแบรนด์สินค้าเกษตรของชุมชนได้

๔) ลดความเสี่ยงจากการเพาะปลูก: สามารถช่วยแนะนำพันธุ์พืชที่ทนทานต่อสภาพอากาศ หรือเทคนิคการเพาะปลูกที่ช่วยให้เกษตรกรลดความเสียหายจากภัยธรรมชาติและโรคระบาดได้

๒.๔.๓ ประโยชน์ที่เกิดกับชุมชนและสังคม

บทบาทของในฐานะประธานศูนย์เรียนรู้ฯ มีส่วนช่วยพัฒนาชุมชนในภาพรวม ดังนี้

๑) ยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน: การที่เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้นและมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น จะช่วยลดปัญหาความยากจนในชุมชน และสร้างรากฐานทางเศรษฐกิจที่มั่นคง

๒) สร้างชุมชนเกษตรต้นแบบ: ศูนย์เรียนรู้ฯ จะเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับชุมชนอื่น ๆ ในการพัฒนาการเกษตร ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างชุมชน และยกระดับภาพลักษณ์ของอำเภอนาคูให้เป็นที่รู้จัก

๓) ส่งเสริมความมั่นคงทางอาหาร: เมื่อชุมชนมีการเพาะปลูกอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน ก็จะทำให้มีแหล่งอาหารที่ปลอดภัยและเพียงพอสำหรับทุกคนในพื้นที่

๔) รักษาสิ่งแวดล้อม: การให้ความรู้เรื่องการลดใช้สารเคมีและหันมาใช้วิถีธรรมชาติในการดูแลพืช จะช่วยลดมลพิษในดินและแหล่งน้ำ ทำให้ระบบนิเวศในชุมชนดีขึ้นอย่างยั่งยืน

๓. ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและการอนุรักษ์:

๓.๑ เทคโนโลยี/นวัตกรรมที่นำมาปรับใช้ในกิจกรรมการเกษตรของท่านมีการช่วยรักษาสิ่งแวดล้อมหรืออนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่แปลงเกษตรของท่านและชุมชนอย่างไร

เทคโนโลยีและนวัตกรรมที่นำมาใช้ในการปลูกข้าวต้นเดียวแบบอินทรีย์ เป็นการประยุกต์ใช้เพื่อการเกษตรที่ยั่งยืน ซึ่งช่วยรักษาสิ่งแวดล้อมและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่แปลงเกษตรและชุมชนได้ ดังนี้

๓.๑.๑ การอนุรักษ์ดินและน้ำ

๑) ปุ๋ยพืชสดและปุ๋ยหมัก: การใช้ปุ๋ยพืชสดและปุ๋ยหมักช่วยเพิ่ม อินทรีย์วัตถุ ในดิน ทำให้ดินร่วนซุย อุ้มน้ำได้ดีขึ้น และมีธาตุอาหารที่จำเป็นสำหรับพืชอย่างต่อเนื่อง ซึ่งลดการชะล้างพังทลายของหน้าดิน นอกจากนี้ยังช่วยให้จุลินทรีย์ในดินมีชีวิตชีวาและเป็นประโยชน์ต่อพืชมากขึ้น

๒) การไถกลบตอซัง: ช่วยเพิ่มอินทรีย์วัตถุในดินเช่นกัน ทำให้โครงสร้างดินดีขึ้น และยัง ลดการเผา ซึ่งเป็นสาเหตุของมลพิษทางอากาศ (PM๒.๕) ที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพของคนในชุมชน

๓.๑.๒ การลดมลพิษและการใช้สารเคมี

๑) เทคโนโลยีชีวภาพและสารชีวภัณฑ์: การใช้จุลินทรีย์ เช่น เชื้อราไตรโคเดอร์มา เป็นการควบคุมโรคและศัตรูพืช โดยไม่ใช้สารเคมี ซึ่งเป็นอันตรายต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของเกษตรกรและผู้บริโภค น้ำในนาข้าวจะไม่ปนเปื้อนสารพิษ และยังช่วยให้ระบบนิเวศในพื้นที่เกษตรมีความสมดุล

๒) แหนแดง: การใช้แหนแดงคลุมผิวน้ำเป็นการ ควบคุมวัชพืชตามธรรมชาติ ช่วยลดความจำเป็นในการใช้ยาฆ่าหญ้า ซึ่งเป็นสารเคมีอันตรายที่อาจปนเปื้อนในแหล่งน้ำและส่งผลกระทบต่อสิ่งมีชีวิตในน้ำ

๓.๑.๓ การอนุรักษ์พลังงานและทรัพยากร

๑) การจัดการปุ๋ยอย่างมีประสิทธิภาพ: การใช้ปุ๋ยอินทรีย์ช่วยลดการใช้ปุ๋ยเคมี ซึ่งการผลิตปุ๋ยเคมีต้องใช้พลังงานสูง ดังนั้นการลดการใช้จึงเป็นการ ประหยัดพลังงาน ในภาพรวม

๒) การใช้เครื่องจักรอย่างเหมาะสม: ถึงแม้จะใช้รถไถและรถเกี่ยวนาข้าว แต่เป็นการใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและลดความสูญเสีย ของผลผลิต ลดการใช้แรงงานที่ต้องใช้พลังงานคนจำนวนมาก และทำให้การเก็บเกี่ยวเป็นไปอย่างรวดเร็วในช่วงเวลาที่เหมาะสม ซึ่งช่วยให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพดีที่สุดในที่สุด

๓.๑.๔ การสร้างความยั่งยืนในระยะยาว

๑) การปลูกข้าวต้นเดียว: วิธีนี้ส่งเสริมการเติบโตของรากข้าวให้แข็งแรง ทำให้พืชสามารถหาอาหารและน้ำได้ดีขึ้นโดยไม่ต้องพึ่งพาปุ๋ยหรือน้ำจากภายนอกมากนัก

๒) การสร้างองค์ความรู้: การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีเหล่านี้ยังช่วยสร้าง องค์ความรู้ใหม่ ให้กับเกษตรกรในชุมชน ทำให้ชุมชนมีทางเลือกในการทำเกษตรที่ยั่งยืนและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมมากขึ้นในอนาคต

๓.๒ ประโยชน์ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ (ที่เกิดจากการทำกิจกรรมทางการเกษตร ใน ศพก.)

กิจกรรมต่าง ๆ ของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรอำเภอหนองกู่กล่าวมา มีประโยชน์อย่างยิ่งในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติผ่านการบูรณาการหลักการเกษตรอินทรีย์และการจัดการศัตรูพืชแบบผสมผสาน (IPM) ซึ่งส่งผลดีต่อสิ่งแวดล้อมในหลายมิติ

๓.๒.๑ การอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ (Biodiversity Conservation)

การทำเกษตรอินทรีย์และการจัดการศัตรูพืชแบบผสมผสาน (IPM) เป็นหัวใจสำคัญที่ช่วยรักษาความหลากหลายทางชีวภาพในนาข้าวและพื้นที่ใกล้เคียง การสำรวจระบบนิเวศในนาข้าวช่วยให้เราเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างแมลงศัตรูพืชและ แมลงศัตรูธรรมชาติ เช่น แมลงห้ำและแมลงเบียน การลดหรือเลิกใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช ทำให้แมลงที่เป็นประโยชน์เหล่านี้อยู่รอดและสามารถควบคุมประชากรแมลงศัตรูพืชได้ตามธรรมชาติ ซึ่งสร้างสมดุลให้กับระบบนิเวศในระยะยาว

๓.๒.๒ การอนุรักษ์ดินและแหล่งน้ำ

การทำ ปุ๋ยหมักจากวัสดุธรรมชาติ และ การตรวจวิเคราะห์ดินเพื่อทำปุ๋ยสั่งตัด เป็นการบำรุงดินอย่างยั่งยืน การใช้ปุ๋ยหมักช่วยเพิ่มอินทรีย์วัตถุในดิน ทำให้ดินร่วนซุย มีชีวิตชีวา และสามารถอุ้มน้ำได้ดีขึ้น ช่วยลดการชะล้างพังทลายของหน้าดิน การใช้ปุ๋ยสั่งตัดยังช่วยให้ใส่ปุ๋ยในปริมาณที่พอเหมาะตามความต้องการของพืชอย่างแท้จริง ซึ่งป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาน้ำไหลลงสู่แหล่งน้ำและก่อให้เกิดมลพิษทางน้ำ เช่น ภาวะน้ำเสียจากการสะสมของสารอาหาร (Eutrophication)

๓.๒.๓ การลดมลพิษและการใช้สารเคมี

การ ผลิตสารชีวภัณฑ์กำจัดศัตรูพืช เป็นนวัตกรรมที่มาทดแทนการใช้สารเคมีสังเคราะห์ที่เป็นอันตรายต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ การใช้สารชีวภัณฑ์จากธรรมชาติ เช่น เชื้อราหรือแบคทีเรียที่มีประโยชน์ ช่วยควบคุมโรคพืชได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยไม่ทิ้งสารพิษตกค้างในดินและน้ำ ทำให้ดินและแหล่งน้ำในชุมชนสะอาดและปลอดภัยกว่าเดิม

๓.๒.๔ การอนุรักษ์ทรัพยากรท้องถิ่น

กิจกรรมเหล่านี้ยังส่งเสริมการใช้ ทรัพยากรท้องถิ่น อย่างคุ้มค่า เช่น การนำเศษวัสดุทางการเกษตรมาทำปุ๋ยหมัก แทนที่จะทิ้งหรือเผาทิ้ง การทำเช่นนี้ไม่เพียงแต่ช่วยลดขยะและมลพิษทางอากาศ (PM๒.๕) แต่ยังเป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับวัสดุเหลือใช้ในพื้นที่ ทำให้เกิดการหมุนเวียนของทรัพยากรตามหลักเศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular Economy) ในภาคการเกษตร

๔. ผลสำเร็จการทำงานให้ชุมชนในฐานะ ศพก. ที่เป็นเชิงประจักษ์

๔.๑ ผลสำเร็จการปฏิบัติงานในฐานะ ศพก. เป็นที่ประจักษ์

๔.๑.๑ มีความรู้เกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของพื้นที่

ประธาน ศพก. มีความเข้าใจอย่างลึกซึ้งเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรในพื้นที่อำเภอนาคู ไม่ว่าจะเป็นสภาพดิน น้ำ ภูมิอากาศ รวมถึงชนิดพืชและสัตว์ที่เหมาะสมกับพื้นที่ นอกจากนี้ยังมีการรวบรวมข้อมูล

เกี่ยวกับปัญหาและความต้องการของเกษตรกรอย่างสม่ำเสมอ ทำให้ ศพก. สามารถวางแผนการดำเนินงานได้อย่างตรงจุดและมีประสิทธิภาพ

๔.๑.๒ การให้บริการในการเป็นจุดอบรม ศึกษาดูงาน และเป็นวิทยากรในการถ่ายทอดความรู้

ศพก. อำเภอนาคู เป็นศูนย์กลางสำคัญในการจัดอบรมและศึกษาดูงานด้านการเกษตรที่ทันสมัย ได้จัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เกษตรกรได้รับความรู้และเทคโนโลยีใหม่ๆ นอกจากนี้ ประธาน ศพก. และทีมงานยังทำหน้าที่เป็นวิทยากรในการถ่ายทอดความรู้ทั้งในและนอกพื้นที่ เพื่อขยายผลองค์ความรู้ให้กว้างขวางยิ่งขึ้น

๔.๑.๓ การให้บริการด้านการแก้ไขปัญหา เป็นที่ปรึกษาในการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในพื้นที่ รวมถึงการรับเรื่องร้องเรียนในพื้นที่

ศพก. อำเภอนาคู เปิดช่องทางให้เกษตรกรสามารถเข้ามาปรึกษาและขอคำแนะนำในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ได้ตลอดเวลา ทั้งปัญหาเรื่องโรคพืช แมลงศัตรูพืช การจัดการดินและน้ำ หรือปัญหาด้านการตลาด ประธาน ศพก. และทีมงานทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาที่พร้อมรับฟังและให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ เพื่อให้เกษตรกรสามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างทันท่วงที นอกจากนี้ ยังเป็นจุดรับเรื่องร้องเรียนและประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อหาทางออกให้เกษตรกร

๔.๑.๔ การให้บริการด้านข้อมูลข่าวสาร และด้านวิชาการเกษตร

ศพก. อำเภอนาคู เป็นแหล่งรวมข้อมูลข่าวสารและวิชาการเกษตรที่น่าเชื่อถือ มีการเผยแพร่ข้อมูลผ่านหลากหลายช่องทาง ไม่ว่าจะเป็นบอร์ดประชาสัมพันธ์ โซเชียลมีเดีย Facebook YouTube เพื่อให้เกษตรกรได้รับข้อมูลที่ถูกต้องและทันสมัยอยู่เสมอ เช่น ราคาผลผลิต นวัตกรรมเกษตร หรือนโยบายภาครัฐที่เกี่ยวข้อง

๔.๑.๕ การขยายผลองค์ความรู้สู่การปฏิบัติของเกษตรกร (มีช่องทางในการขยายผลอย่างไร เกษตรกรในชุมชน หรือเกษตรกรที่นำองค์ความรู้ไปปฏิบัติได้อย่างไร และผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นกับเกษตรกรที่นำองค์ความรู้ไปปฏิบัติอย่างไร)

ศพก. อำเภอนาคู มีกลไกในการขยายผลองค์ความรู้สู่เกษตรกรอย่างเป็นระบบ เช่น การจัดแปลงเรียนรู้ต้นแบบ เพื่อให้เกษตรกรได้เห็นตัวอย่างจริงและสามารถนำไปปฏิบัติได้ การจัด เวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อให้เกษตรกรได้แบ่งปันประสบการณ์และความสำเร็จ และการสร้าง เครือข่ายเกษตรกรผู้นำ เพื่อเป็นผู้ถ่ายทอดองค์ความรู้ต่อไปยังชุมชน

ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นคือ เกษตรกรในชุมชนนำองค์ความรู้ไปปรับใช้ในแปลงของตนเอง ทำให้สามารถลดต้นทุนการผลิต เพิ่มผลผลิต และพัฒนาคุณภาพสินค้าเกษตรให้ได้มาตรฐานยิ่งขึ้น ส่งผลให้เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้นและมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นอย่างยั่งยืน

๔.๑.๖ การมีส่วนร่วมในการพัฒนางานส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่ร่วมกับชุมชน หรือหน่วยงานในพื้นที่

ประธานและคณะกรรมการ ศพก. ทำงานร่วมกับชุมชนและหน่วยงานในพื้นที่อย่างใกล้ชิด เช่น กรมส่งเสริมการเกษตร องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคเอกชน เพื่อบูรณาการการทำงานและพัฒนาแผนงานส่งเสริมการเกษตรให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง นอกจากนี้ ยังมีการจัดกิจกรรมร่วมกันเพื่อสร้างความเข้มแข็งและสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจให้แก่เกษตรกรในพื้นที่

๔.๑.๗ บทบาทในการเป็นประธานคณะกรรมการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) อย่างไรบ้าง

ในฐานะประธานคณะกรรมการ ศพก. มีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนศูนย์ฯ ให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ ได้แก่

๑) กำหนดนโยบายและทิศทางการดำเนินงาน ของ ศพก. ให้สอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาล และบริบทของพื้นที่

๒) เป็นผู้นำในการประสานงาน กับหน่วยงานต่างๆ และชุมชน เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างราบรื่น

๓) เป็นผู้รับผิดชอบหลัก ในการติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน เพื่อให้แน่ใจว่ากิจกรรมที่จัดขึ้นเกิดประโยชน์สูงสุดแก่เกษตรกร

๔) เป็นตัวแทนของ ศพก. ในการประชาสัมพันธ์และสร้างความน่าเชื่อถือให้กับศูนย์ฯ เพื่อดึงดูดการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน

๔.๒ ความภาคภูมิใจในการเป็น ศพก.

๔.๒.๑ ความภาคภูมิใจในการดำเนินงานเป็น ศพก. ในการร่วมขับเคลื่อนการพัฒนาด้านเกษตรในชุมชน

ภาคภูมิใจที่ได้เป็นส่วนหนึ่งในการยกระดับคุณภาพชีวิตของเกษตรกรในชุมชน ซึ่ง ศพก. อำเภอนาคู ไม่ได้เป็นเพียงแค่ศูนย์เรียนรู้ แต่เป็นกลไกสำคัญในการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาการเกษตรในพื้นที่อำเภอนาคูดังต่อไปนี้

๑) การเพิ่มผลผลิตและลดต้นทุน: ช่วยให้เกษตรกรเข้าถึงความรู้และเทคโนโลยีที่เหมาะสม ทำให้เกษตรกรสามารถผลิตสินค้าเกษตรได้มากขึ้น ในขณะที่ใช้ทรัพยากรน้อยลง

๒) การพัฒนาคุณภาพชีวิต: เมื่อเกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้นและมีความมั่นคงในอาชีพมากขึ้น นั้นหมายถึง การได้มีส่วนช่วยให้เกษตรกรมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นอย่างยั่งยืน

๓) การสร้างความเข้มแข็งของชุมชน: ได้สร้างพื้นที่ให้เกษตรกรได้มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้และช่วยเหลือกัน ทำให้เกิดเครือข่ายที่เข้มแข็งในชุมชน

๔.๒.๒ ความเป็นผู้นำและความเป็นจิตอาสา

๑) ความเป็นผู้นำชุมชนในรูปแบบทางการและไม่เป็นทางการ

ในฐานะประธาน ศพก. ได้ทำหน้าที่เป็น ผู้นำอย่างเป็นทางการ ที่ต้องบริหารจัดการและกำหนดทิศทางการดำเนินงานของศูนย์ฯ ให้สอดคล้องกับนโยบายและตอบสนองความต้องการของเกษตรกร แต่ในขณะเดียวกัน ก็ได้ให้ความสำคัญกับการเป็น ผู้นำที่ไม่เป็นทางการ ที่เข้าถึงได้ง่าย โดยมักจะใช้เวลาพูดคุยกับเกษตรกรอย่างเป็นกันเอง รับฟังปัญหา และให้คำปรึกษานอกเวลางาน สิ่งนี้ช่วยสร้างความไว้วางใจและทำให้รู้สึกว่าได้เป็นส่วนหนึ่งของครอบครัวเกษตรกรทุกคน

๒) การเสียสละต่อประโยชน์ส่วนรวม

มีความภูมิใจที่ได้อุทิศเวลาและแรงกายแรงใจในการทำงานเพื่อส่วนรวม การได้เห็นรอยยิ้มความสำเร็จ และคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นของพี่น้องเกษตรกรในชุมชน คือรางวัลและกำลังใจที่ยิ่งใหญ่ที่สุด การได้เป็นส่วนหนึ่งของการให้และช่วยเหลือผู้อื่น ทำให้รู้สึกเต็มอิ่มและมีความสุขในทุกๆ วันที่ได้ทำหน้าที่นี้

๕. ข้อคิดประจำตัวในการทำงาน

"ทุกความสำเร็จของเกษตรกร คือความภาคภูมิใจของเรา" เป้าหมายสูงสุดของการทำงานคือการทำให้เกษตรกรมีความสุขและมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น การตัดสินใจและกิจกรรมทุกอย่างของ ศพก. ต้องมุ่งไปที่ประโยชน์สูงสุดของเกษตรกรเป็นหลัก หากเกษตรกรประสบความสำเร็จในการผลิตและมีรายได้ที่มั่นคง นั่นคือตัวชี้วัดความสำเร็จที่แท้จริงของ ศพก.

ส่วนที่ ๔ ผู้ร่วมดำเนินการถอดบทเรียน

๑. ดำเนินงานถอดบทเรียน โดย (ระบุผู้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานถอดบทเรียน)

นายครรชิต ป้องพันธ์ นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติการ เจ้าหน้าที่ผู้ประสานงาน ศพก.อำเภอนาคู

นางสาวกิมิศา โคเวียง นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติการ เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบตำบลโนนนารายณ์

นายอัศวิน รัชกลิ่น ประธานอาสาสมัครเกษตรอำเภอนาคู

นายวีระศักดิ์ เพาะเจริญ ประธาน ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าการเกษตร

เครือข่ายตำบลภูแล่นช้าง

นายทองไหล สุขทวี ประธาน ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรเครือข่ายตำบล

โนนนารายณ์

นายสุรศักดิ์ สีลา ประธาน ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ศูนย์หลัก อำเภอนาคู

๒. กระบวนการถอดบทเรียน/เครื่องมือที่ใช้

ขั้นตอนการถอดบทเรียน ศพก.

๑. การเตรียมการ:

๑.๑ กำหนดวัตถุประสงค์ในการถอดบทเรียน

- รวบรวมข้อมูล
- จัดทีมถอดบทเรียน

๒. การดำเนินการถอดบทเรียน

๒.๑ ตั้งคำถามปลายเปิด

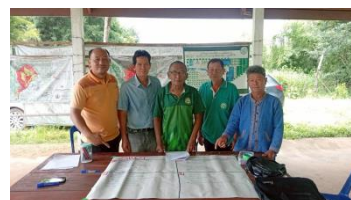
๒.๒ ใช้เครื่องมือวิเคราะห์: เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกและสาเหตุที่แท้จริง

- SWOT Analysis: วิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคของโครงการหรือกิจกรรมที่ผ่านมา เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาและแก้ไขปัญหา
- Fishbone Diagram หรือแผนผังก้างปลา ใช้เพื่อระบุสาเหตุที่เป็นไปได้ทั้งหมดของปัญหา โดยแบ่งสาเหตุออกเป็นหมวดหมู่หลักๆ เช่น คน (Man), เครื่องจักร (Machine), วิธีการ (Method), วัสดุ (Material) และสิ่งแวดล้อม (Environment) เพื่อให้เห็นภาพรวมของต้นตอของปัญหาอย่างเป็นระบบ
- ๕ Why Why: ใช้ในการเจาะลึกหาสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้น โดยการตั้งคำถาม "ทำไม?" ซ้ำๆ อย่างน้อย ๕ ครั้ง จนกว่าจะพบรากเหง้าของปัญหาที่แท้จริง

๓. การสรุปผลและจัดทำข้อเสนอแนะ

๓.๑ สรุปบทเรียน

๓.๒ จัดทำข้อเสนอแนะ

๓. ปัญหา/อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการดำเนินการถอดบทเรียน

ปัญหาและอุปสรรคในการถอดบทเรียน ศพก.

๓.๑ ภาระงานที่มาก

- การขาดเวลา: ทั้งประธานศูนย์และบุคลากรทีมงานถอดบทเรียน อาจมีภาระงานหลักที่ต้องรับผิดชอบอยู่แล้ว ทำให้การจัดสรรเวลาสำหรับการถอดบทเรียนเป็นเรื่องยาก
- ความเร่งรีบ: การถอดบทเรียนอาจถูกทำอย่างเร่งรีบเพื่อส่งรายงาน ทำให้ได้ข้อมูลที่ไม่ลึกซึ้งและไม่ครอบคลุม

๓.๒ ข้อจำกัดด้านบุคลากร

- ขาดความเชี่ยวชาญ: บุคลากรที่รับผิดชอบอาจไม่มีความรู้หรือทักษะเฉพาะด้านการถอดบทเรียน ทำให้ไม่สามารถวิเคราะห์ข้อมูลได้อย่างเป็นระบบ
- จำนวนบุคลากรไม่เพียงพอ: มีบุคลากรน้อยเกินไป ทำให้ไม่สามารถลงพื้นที่เก็บข้อมูลหรือจัดเวทีรับฟังความคิดเห็นได้อย่างทั่วถึง

๓.๓ ข้อมูลไม่ครบถ้วน

- ขาดการบันทึกข้อมูล: ข้อมูลสำคัญบางอย่างอาจไม่ได้มีการบันทึกไว้ตั้งแต่ต้น ทำให้ไม่สามารถย้อนกลับไปวิเคราะห์ได้อย่างแม่นยำ

ข้อเสนอแนะในการดำเนินการถอดบทเรียน ศพก.

๑. การจัดการภาระงาน

- วางแผนล่วงหน้า: กำหนดช่วงเวลาและผู้รับผิดชอบที่ชัดเจนสำหรับการถอดบทเรียนในแต่ละกิจกรรม
- แบ่งเบาภาระงาน: แบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบในแต่ละขั้นตอนของการถอดบทเรียนให้แก่บุคลากรแต่ละคนตามความถนัด

๒. การพัฒนาบุคลากร

- จัดอบรม: ส่งเสริมให้บุคลากรได้เข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการถอดบทเรียนหรือการใช้เครื่องมือวิเคราะห์ต่างๆ เช่น SWOT, Fishbone Diagram หรือ ๕ Whys
- สร้างเครือข่าย: ประสานงานกับ ศพก. อื่นๆ หรือหน่วยงานภายนอกเพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์และเรียนรู้วิธีการถอดบทเรียนที่มีประสิทธิภาพ

๓. การจัดการข้อมูล

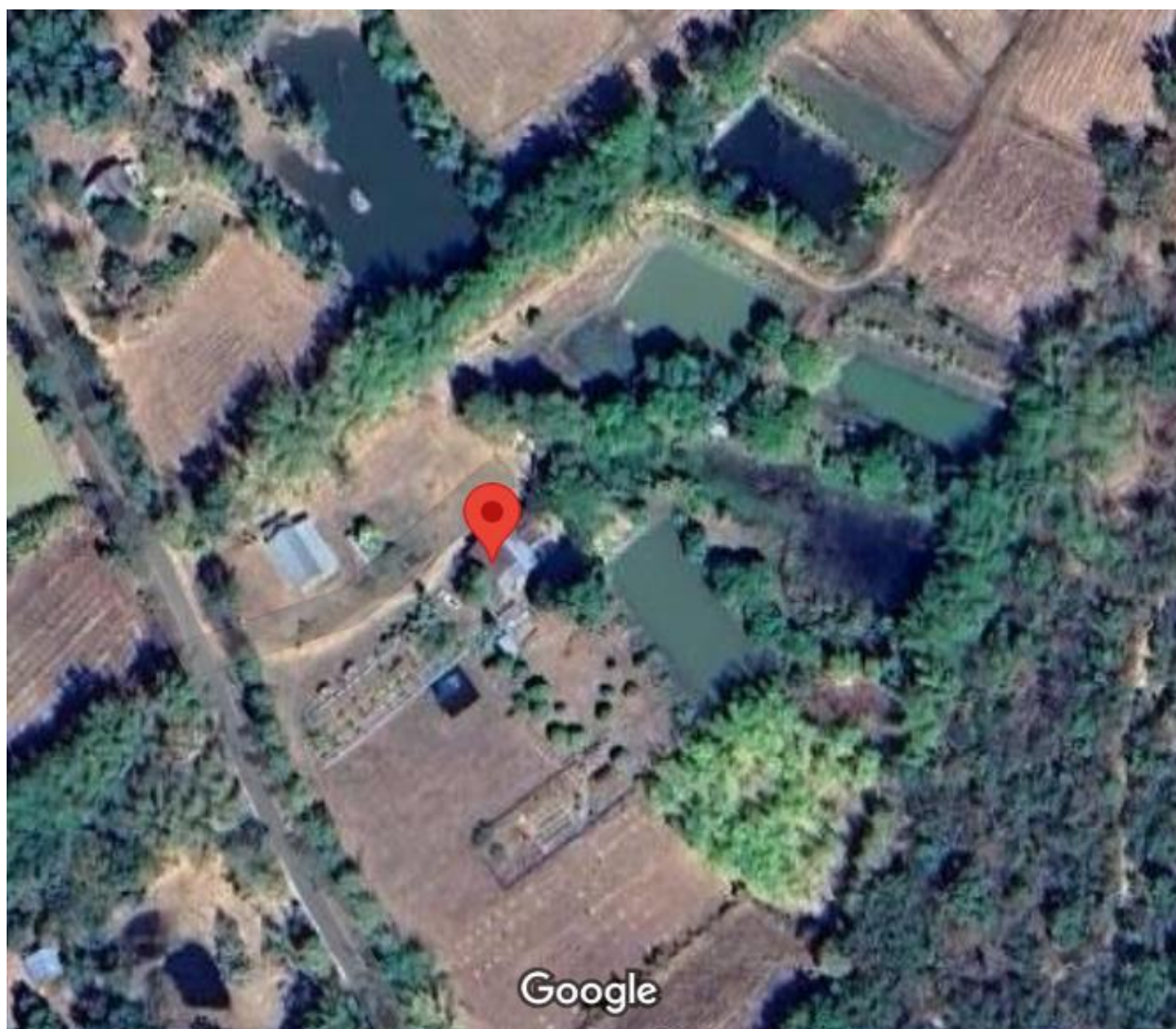
- จัดทำระบบการบันทึกข้อมูล: กำหนดแบบฟอร์มหรือระบบการบันทึกข้อมูลที่เป็นมาตรฐานตั้งแต่ต้น เพื่อให้ข้อมูลครบถ้วนและเป็นระเบียบ
- สร้างทีมเก็บข้อมูล: มอบหมายให้มีทีมเฉพาะกิจสำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่างๆ และจากเกษตรกรในพื้นที่ เพื่อให้มั่นใจว่าได้ข้อมูลที่ถูกต้องและครอบคลุมที่สุด

*****หมายเหตุ** ๑. ให้แนบภาพประกอบในแต่ละข้อ

๒. ใส่ภาคผนวกในส่วนของแผนที่แสดงที่ตั้ง ศพก. และศพก. เครือข่าย หรือส่วนอื่นๆที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงานของ ศพก.

ภาคผนวก

แผนที่แสดงที่ตั้ง ศพก.หลัก อำเภอนาคู

Q R CODE ศพก.หลัก อำเภอนาคู

**ตารางแสดงศูนย์เครือข่ายของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร อำเภอนาคู
จังหวัดกาฬสินธุ์ ประจำปี ๒๕๖๘**

ที่	ชื่อศูนย์เครือข่าย	ประเภท/กิจกรรมหลักของศูนย์เครือข่าย	หมู่	ตำบล	ชื่อ-สกุล ประธานศูนย์
๑	ศูนย์เครือข่ายตำบลบ่อแก้ว	ศูนย์เรียนรู้ด้านข้าว / ศูนย์ข้าวชุมชน	๗	บ่อแก้ว	นายอภิสิทธิ์ ผิวหอม
๒	ศูนย์เครือข่ายตำบลสายนาวัง	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรทฤษฎีใหม่/เกษตรผสมผสาน	๕	สายนาวัง	นางจະลู่ แหวนเพชร
๓	ศูนย์เครือข่ายตำบลนาคู	ศูนย์เรียนรู้ด้านข้าว / ศูนย์ข้าวชุมชน	๗	นาคู	นายวุฒิชัย ทำนาผล
๔	ศูนย์เครือข่ายตำบลภูแล่นช้าง	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรทฤษฎีใหม่/เกษตรผสมผสาน	๓	ภูแล่นช้าง	นายประจักษ์ สกุลโพธิ์
๕	ศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง /กลุ่มวิสาหกิจชุมชน	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรทฤษฎีใหม่/เกษตรผสมผสาน	๒	โนนนาจาน	นางสุทธิจิตร พิเศษ
๖	ศูนย์เครือข่ายเกษตรทฤษฎีใหม่	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรทฤษฎีใหม่/เกษตรผสมผสาน	๗	โนนนาจาน	นายกระแส อิงษา
๗	ศูนย์เครือข่ายเกษตรทฤษฎีใหม่ตำบลบ่อแก้ว	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรทฤษฎีใหม่/เกษตรผสมผสาน	๑	บ่อแก้ว	นายวิเศษ ศรีล้อม
๘	ศูนย์เครือข่ายเกษตรทฤษฎีใหม่ตำบลโนนนาจาน	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรทฤษฎีใหม่/เกษตรผสมผสาน	๒	โนนนาจาน	นายสุตใจ หาชื่น
๙	ศูนย์เครือข่ายเกษตรทฤษฎีใหม่ตำบลนาคู	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรทฤษฎีใหม่/เกษตรผสมผสาน	๑๔	นาคู	นายวิสัย ไชยศิลา
๑๐	ศูนย์เครือข่ายประมง	ศูนย์เรียนรู้ด้านประมง	๙	โนนนาจาน	นายกิตติศักดิ์ ช่อมะลิ
๑๑	ศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน	ศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน (ศดปช.)	๑	โนนนาจาน	นายไวพจน์ สิงห์นาครอง
๑๒	ศูนย์เครือข่ายเกษตรทฤษฎีใหม่ตำบลภูแล่นช้าง	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรทฤษฎีใหม่/เกษตรผสมผสาน	๒	ภูแล่นช้าง	นายวิระศักดิ์ เพาะเจริญ
๑๓	ศูนย์เครือข่ายเกษตรทฤษฎีใหม่ตำบลภูแล่นช้าง	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรทฤษฎีใหม่/เกษตรผสมผสาน	๔	ภูแล่นช้าง	นายศิริ ปานแดง
๑๔	ศูนย์เครือข่ายเกษตรทฤษฎีใหม่ตำบลนาคู	ศูนย์เรียนรู้ด้านแมลงเศรษฐกิจ	๔	นาคู	นายวิชัย เชื้อดี
๑๕	ศูนย์เครือข่ายเกษตรผสมผสาน ตำบลโนนนาจาน	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรทฤษฎีใหม่/เกษตรผสมผสาน	๙	โนนนาจาน	นางสาวทองสดี ตริเพชร
๑๖	ศูนย์เครือข่ายตำบลสายนาวัง	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรทฤษฎีใหม่/เกษตรผสมผสาน	๕	สายนาวัง	นายเสกใส อุ่นจินสา
๑๗	ศูนย์เครือข่ายตำบลภูแล่นช้าง	ศูนย์เรียนรู้ด้านการจัดการดิน	๖	ภูแล่นช้าง	นายโหล เจริญกรม
๑๘	ศูนย์เครือข่ายตำบลนาคู	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรทฤษฎีใหม่/เกษตรผสมผสาน	๘	นาคู	นายพันธ์ะ พลขันธ์
๑๙	ศูนย์เรียนรู้เครือข่าย ตำบลบ่อแก้ว	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรทฤษฎีใหม่/เกษตรผสมผสาน	๗	บ่อแก้ว	นางลัดดาวัลย์ ทุมเพ็ง
๒๐	ศูนย์เครือข่ายตำบลโนนนาจาน	ศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน (ศดปช.)	๕	โนนนาจาน	นายวุฒิพล ทองทา
๒๑	ศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ตำบลโนนนาจาน	ศูนย์เรียนรู้ด้านไม้ยืนต้น	๖	โนนนาจาน	นายทองโหล สุขทวี
๒๒	ศูนย์เศรษฐกิจพอเพียง	ศูนย์เรียนรู้ด้านไม้ผล	๙	บ่อแก้ว	นางสีดา แสนศิลป์
๒๓	ศูนย์เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรผสมผสาน	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรทฤษฎีใหม่/เกษตรผสมผสาน	๗	บ่อแก้ว	นายทองขวัญ สมรับ
๒๔	ศูนย์เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรผสมผสาน	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรทฤษฎีใหม่/เกษตรผสมผสาน	๖	บ่อแก้ว	นายแสน ศรีหนองแสง
๒๕	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรผสมผสาน	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรทฤษฎีใหม่/เกษตรผสมผสาน	๘	บ่อแก้ว	นายอภิชาติ เหล่านายอ
๒๖	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรผสมผสาน	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรทฤษฎีใหม่/เกษตรผสมผสาน	๑๓	นาคู	นางบรรพม สาแก้ว
๒๗	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรผสมผสาน	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรทฤษฎีใหม่/เกษตรผสมผสาน	๑๓	นาคู	น.ส. กันยารัตน์ ไวหารกล้า
๒๘	ศูนย์เศรษฐกิจพอเพียง/วิสาหกิจชุมชน	ศูนย์เรียนรู้ด้านการแปรรูปผลิตภัณฑ์ด้านการเกษตร	๑	โนนนาจาน	นางกมลวรรณ โคตรดี
๒๙	ศูนย์เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรทฤษฎีใหม่	ศูนย์เรียนรู้ด้านไม้ยืนต้น	๒	โนนนาจาน	นายบุญเลิศ ภูวิเศษ
๓๐	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงเกษตรผสมผสาน บ้านนาสีนวล	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรทฤษฎีใหม่/เกษตรผสมผสาน	๓	นาคู	นายประวิตร รุ่งภาษา
๓๑	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงเกษตรผสมผสาน บ้านนาคู	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรทฤษฎีใหม่/เกษตรผสมผสาน	๑๑	นาคู	นายอักริช รังกลิ่น